

Spoštovane kolegice in kolegi,

dovolite mi na zadnji letošnji dan, ki je na slovenski obali s soncem obsijan, da tudi sam prispevam nekaj konkretnih misli za lepšo prihodnost.

Slovenska civilna družba se je končno prebudila, kar poglejmo recimo Odbor za pravično in solidarno družbo, Zvezo civilnodružbenih organizacij Slovenije za pravičnost, enakopravnost, solidarnost in trajnostni razvoj, Zvezo prijateljev mladine, Društvo slovenskih pisateljev, Center za psihosintezo in razvoj človeških potencialov, Akademijo za demokracijo, Sintezo – gibanje za družbeno prenavo, Zavod Ypsilon, gibanje Svetovni etos Slovenija, Novomeškega Čuvarja, hekersko skupino Anonymous, Umanotero - Slovenska fundacija za trajnostni razvoj in Beli obroč.

Kot pišeta Richard Wilkinson in Kate Pickett v *Veliki ideji*, ne potrebujemo še ene revolucije, marveč neprekinjeni tok majhnih sprememb v čvrsto začrtani smeri. Po kompasu za obnovo družbe moramo zasnovati metode, s katerimi bo prenovljena družba pričela rasti znotraj starih institucij, ki jih bo postopoma marginalizirala in nadomestila. Slovenska civilna družba bi lahko okrepila formalno politično vlogo že na podlagi obstoječih predpisov. Ljudska iniciativa se denimo kaže v pravici, da najmanj *pet tisoč volivcev* vložijo predlog zakona, *trideset tisoč* pobudo za začetek spremembe ustave, *štirideset tisoč* jih zadostuje za sklic zakonodajnega referendum, *najmanj milijon* državljanov Evropske unije iz večjega števila držav članic pa lahko s svojo pobudo pozove Evropsko komisijo, da glede določene problematike pripravi ustrezen pravni akt. Takisto naj bi bili glasniki politično laičnih množic do neke mere vključeni v državni svet, ki ga sestavljajo predstavniki delodajalcev, delojemalcev, kmetov, obrtnikov, samostojnih poklicev, negospodarskih dejavnosti in lokalnih interesov. Žal praksa tega ne potrjuje, saj imajo tudi tu dominantno vlogo politične stranke, pri čemer ni jasna nadaljnja vloga te parlamentarne različice, odvisno od ustavnih sprememb.

Slovenska ustava določa, da se poslanci praviloma volijo po načelu sorazmernega predstavništva ob štiri odstotnem volilnem pragu za vstop v državni zbor, pri čemer imajo volivci odločilen vpliv na dodelitev mandatov. Poslanci naj bi bili predstavniki vsega ljudstva in niso vezani na kakršnakoli navodila, kar je groteskna potegavščina, saj vsi vemó, da večinoma dihajo, migajo, razmišljajo in pritiskajo na glasovalne tipke po strankarskih navodilih, drugače se njihova kariera kaj hitro klavrno konča. Zakon o volitvah v državni zbor predpisuje, da ima pravico voliti in biti voljen za poslanca slovenski državljan, ki je na dan glasovanja dopolnil osemnajst let. V posamezni volilni enoti lahko določi listo kandidatov s podpisi tudi skupina najmanj *tisoč volivcev*, ki imajo tam stalno prebivališče. Na kandidatni listi noben spol ne sme biti zastopan z manj kakor petintridesetimi odstotkov od skupnega dejanskega števila kandidatov in kandidatki. Kandidata za poslanca italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti določi s podpisi najmanj *trideset volivcev* - pripadnikov italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti.

Poslovnik državnega zbora omogoča poslancem, ki so bili izvoljeni z list volivcev, in poslancem, ki jim je prenehalo članstvo v politični stranki, da ustanovijo poslansko skupino nepovezanih poslancev ali pristopijo k taki skupini, če je že ustanovljena. V času istega mandata se lahko ustanovi samo ena tovrstna poslanska skupina, ki mora šteti najmanj tri člane. Te možnosti nikakor ne smemo ukiniti, ker bo zaradi upadanja zaupanja v stranke najverjetneje naraščalo število neodvisnih kandidatov - to potrjujejo domače in tuje lokalne, parlamentarne in predsedniške izkušnje.

Po zakonu o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament lahko med drugim predlaga kandidate najmanj *tri tisoč volivcev*. Kot na vseh drugih listah tudi na takšni nobeden spol ne sme biti zastopan z manj kot štiridesetimi odstotki. Vsaka lista mora biti sestavljena tako, da je najmanj en kandidat vsakega od spolov uvrščen v zgornjo polovico liste. Vse kaže, da bo v pričujočem mandatu evropske skupščine mnogo neodvisnih oziroma »nepovezanih« poslancev, vendar se bodo nekateri kasneje zaradi vpliva in logistike gotovo opredelili za članstvo v eni od večjih političnih skupin. Tudi zakon o lokalnih volitvah priznava civilno družbo, ker lahko kandidate za člane občinskega sveta v posamezni volilni enoti določi s podpisovanjem skupina volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti. Potrebno število podpisov je najmanj *en odstotek* od števila volivcev v volilni enoti, ki so glasovali na zadnjih rednih volitvah v občinski svet, vendar ne manj kot *petnajst*. Upajmo, da bo podobno obveljalo pri bodočih pokrajinah, če bodo kdaj zares ustanovljene. In končno, zakon o volitvah predsednika republike predpisuje, da ima pravico voliti in biti voljen za predsednika republike le naš državljan, ki je na dan glasovanja dopolnil osemnajst let starosti in mu ni odvzeta poslovna sposobnost. Poleg poslancev državnega zbora in političnih strank lahko kandidate predlaga tudi najmanj *pet tisoč volivcev*.

Skratka, če se civilna družba dobro pripravi in organizira, lahko na naslednjih volitvah ljudstvo dejansko prevzame oblast in zasede čim več sedežev v državnem zboru, hkrati pa se ji tudi simbolično odpove, ker bi bilo vladanje samemu sebi *contradictio in adiecto*, obvladanje za dobrobit vseh pa težko pričakovana katarza. Po vzpostavljeni novi formi naj takoj sledi vsebina; ljudski zastopniki bi morali temeljito preučiti vso zakonodajo, jo pravično izboljšati, okrepiti njeno učinkovitost, revitalizirati državno upravo in z vsemi razpoložljivimi sredstvi vrniti ljudem demokratično, pravno in socialno državo, ki brezpogojno spoštuje svetovni etos, začeni s človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami. Prezgodaj in preveč laično bi bilo v tej fazi razglabljanje o konkretnih odrešujočih tabletkah in operacijskih posegih v gnojno družbeno tkivo, čeravno je nekaj nujnih ukrepov jasnih kot beli dan: sprememba volilnega sistema, ki bo omogočila bistveno večjo izvoljivost neodvisnih, ljudskih kandidatov; ukinitve financiranja političnih strank; prenovitev osnovnošolskih, srednješolskih in univerzitetnih programov v duhu svetovnega etosa in subvencioniranje tistih medijev, ki bodo več pozornosti namenili osebnostnemu razvoju, vrednotam in etiki. Peter Kraljič, nekdanji direktor v slavni družbi McKinsey in svetovalec nemške vladi, že dolgo opozarja, da bi morali vlagati blizu sedmih odstotkov bruto domačega proizvoda v izobrazbo in vsaj štiri odstotke v raziskave, da bomo postali bolj inovativni, ustvarili nova atraktivna delovna mesta in mobilizirali naš kreativni potencial. Tudi umetnosti in nasploh kulturi smo dolžni na stežaj razpreti srce in državno blagajno, saj proizvajata življenjsko pomembne eritrocite, brez katerih bi že zdavnaj anemično usahnili.

Skratka, gremo pogumno naprej, vse najboljše vam želim v novem letu.

Prisrčen pozdrav,

Marko Pavliha, 31.12.2012